

Nr 405.

Av herrar **Andersson** i Rasjön och **Andersson** i Kroken, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 53, med förslag till lag om förmynderskap m. m.*

I det förslag till lag om förmynderskap, som av Kungl. Maj:t framlagts i proposition nr 53 till årets riksdag, föreslås bland annat, att för den närmaste tillsynen över förmyndares förvaltning av omyndigs egendom skall tillskapas ett nytt kontrollorgan, kallat överförmyndare. På detta organ överflyttas de av kommunerna nu valda gode männens uppgifter, vadan dessa senare bliva överflödiga. Som enda motiv härför anges, att granskningsdistrikten ofta äro för små, så att arbetet blir ringa och någon samlad erfarenhet icke vinnes, med påföljd att vederbörandes intresse för granskningsuppgiften förminskas.

Det torde dock kunna ifrågasättas, huruvida det till rättelse av sådana misshållanden, om de nu någonstädes gjort sig märkbara, tarvas en så genomgripande förändring av kontrollinstitutionen som den av regeringen föreslagna anordningen innebär. För oss framstå mycket starka skäl, som tala för ett bibehållande av de nuvarande godemännen som närmaste tillsynsmyndighet över förmynderskap, och skulle olägenheter förefinnas i de i propositionen antydda avseenden så, att vissa distrikt äro för små, eller så, att uppdraget någon gång anförtrots åt mindre lämpliga personer, böra utvägar kunna finnas att reglera sådana förhållanden utan att införa helt nya principer.

Enligt förslaget skola överförmyndare utses av rätten och kunna vara en eller flera för varje tingslag eller stad med egen jurisdiktion. Å andra sidan synes möjlighet vara beredd att göra en och samma person till överförmyndare i en hel domsaga, även då denna består av flera tingslag. Beträffande bostadsort stadgas bland annat, att den, som förordnas till övermyndare för område på landet, får ha sitt hemvist i angränsande stad. Som synes är jämförelsevis stort spelrum lämnat för indelningen i förmynderskapsdistrikt och någon likformighet i underrätternas behandling av hithörande frågor kan knappast heller förväntas. Enligt vår mening föreligger här en viss fara, att distriktindelningen kan komma att röna påverkan av ovidkommande omständigheter, särskilt personfrågor, i riktning mot onödigt stora distrikt. Visserligen säges i motiven, att överförmyndare icke skall vare tjänsteman i vanlig mening, utan att han förutsättes skola innehava sin befattning såsom ett offentligt uppdrag vid sidan av annan borgerlig verksamhet, men i lagen finnes intet hinder för att saken kan

dirigeras så, att stora distrikt tillskapas för att tillföra innehavaren av överförmyndarskapet så betydande inkomster, att han därav har sin fulla bärgning. Härefter ligger givetvis en lockelse att göra förmyndaredistrikt större än lämpligt är, och vi befara, att om distriktet nu i något fall kan anses vara för små, dessa efter den föreslagna anordningen i stället komma att bli för stora, till olägenhet för myndlingar och förmyndare och till hinder för en effektiv kontroll. Vi styrkas i denna uppfattning, då vi iakttagit, att i 10 kapitlet 2 paragrafen tillåtelse ges åt överförmyndaren att överlåta granskningsarbetet å annan person, en anordning som även i och för sig givetvis är ägnad att i icke ringa mån rubba tilliten till det nya kontrollorganet.

På grund av bisittarnes ringa inflytande vid häradsrätterna kommer avgörandet vid såväl frågor om indelning till distrikt som utnämmandet av här ifrågasvarande förtroendemän för landsbygdens vidkommande att praktiskt taget ligga i domarens hand. Med hänsyn till det sätt, varpå domsagorna ofta förvaltas och som påtalats i en i andra kammaren i år väckt motion, kan man tyvärr ha anledning frukta, att dessa ärenden icke alltid komme att handläggas med den opartiskhet och urskiljning som är nödig. Det kan också med tämligen stor säkerhet förutspås, att uppdraget som överförmyndare i regel komme att lämnas åt privatjurister, landstatstjänstemän eller bankmän, varigenom ännu ett område av svensk rättsvårdnad vore undandraget allmogens korade förtroendemän och tillförsäkrat ämbetsvärldens mer eller mindre litterata adepter. Med den ökade allmänbildningen och därav följande tillgång till mångkunniga och rutinerade kommunalmän synes en sådan förskjutning på här ifrågasvarande område nu vara mindre befogad än tillföre.

En given fördel med den nuvarande, så att säga lokala granskningen är, att tillsynen kan göras både förtrolig och effektiv, då de i kommunerna valda godemännen alltid måste förutsättas ha en mera omedelbar känning med de förhållanden, som de skola övervaka, än en å annan ort boende överförmyndare, en fördel som säkert uppväger den större förmåga av överblick och objektivitet, som den sistnämnda skall anses förträda. Detta gäller såväl tillsynen över myndlingens omvårdnad som förmyndarens förvaltning och prövningen av lämplighet eller säkerhet vid penningeplacering.

I den skrivelse, vari riksdagen år 1902 begärde den utredning, som nu sent omsider satt frukt i det föreliggande lagförslaget, fästes visserligen huvudvikten vid en bättre kontroll över förmyndares förvaltning, men man gick ingalunda in för en centralisering av kontrollen, så som nu föreslås.

För övrigt har i det framlagda lagförslaget själva förmyndareförvaltningen omgärdats med så noggranna och tryggande bestämmelser, att eventuellt skärpt kontroll över förmyndarne knappast torde vara av behovet påkallad. Härtill kommer, att systemet med överförmyndare enligt propositionen komme att medföra ökade kostnader att gäldas av den omyndiges medel och vålla såväl myndlingar som förmyndare besvär och resor. Särskilt i

glest befolkade och kommunikationsfattiga trakter av landet torde en dylik olägenhet bliva påtaglig och obestridlig.

Vi hålla sålunda före, att de kommunalt valda gode männen för granskning av förmynderskap böra bibehållas vid sin funktion, vare sig de skola behålla sin nuvarande benämning eller kallas överförmyndare. Däremot medge vi gärna, att vissa ändringar i nu gällande ordning för deras tillsättande och befogenheter bör kunna göras. För att deras verksamhetsområden ej skola bli alltför små, borde lagen som regel föreskriva endast en för varje kommun (stad) och behovet av flera inom ett område göras beroende av rättens beslut. Ävenså kunde val av god man underställas rättens prövning, lika som nu val av fjärdingsmän m. fl. underställes Konungens befallningshavande. För att säkra en viss stadga och erfarenhet vid kallet bör tjänstetiden utsträckas till den för nämndemän gällande, sex år. Med dessa och eventuellt andra anordningar hålla vi före, att de kommunvalda granskningsmännen väl skola kunna fylla de uppgifter, som anförtros åt dem.

Väl förstå vi, att, så som det nya kontrollorganet är inarbetat i det föreliggande förslaget, ganska stora svårigheter möta att pressa in den gamla godemansinstitutionen i överförmyndarens ställe, men då vi anse, att förslaget i många andra avseenden är beaktansvärt och förtjänt att upphöjas till lag, vilja vi icke yrka avslag å lagen i dess helhet, utan förutsätta, att vederbörande utskott med hänsyn tagen till vårt förslag skall kunna vidtaga erforderliga jämkningar och ändringar i lagtexten.

På grund av vad ovan anförts, få vi alltså föreslå,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i det av Kungl. Maj:t i proposition nr 53 framlagda förslaget till lag om förmynderskap m. m., att den närmaste tillsynen över förmyndares förvaltning anförtros åt av kommunerna valda godemän samt att därav betingade ändringar vidtagas i föreslagna komplementlagar.

Stockholm den 8 mars 1924.

Gustaf Andersson

i Rasjön.

Axel Andersson,

Kroken.
